

JÜRI ÜDI
DETSEMBER

Jüri Üdi „Detsember” ilmus esmakordselt
1971. aastal kirjastuselt Eesti Raamat.

Kujundus Andres Tolts

Teost kaitseb Eesti autoriõiguse seadus.

DETSEMBER

*

nagu loomad ütlevad hääd aega
tõstes oma koonud vastu taevast
nii sust lähen lausumata muud
kui et ikka mõtlen valges laevas
tõstes oma koonu vastu taevast
kes on armastus ma jälle küsin
õed on igavesel aastalaadal
ise mõtlen miks ma alles püsin

ma ei lähe tinased on jalad
pääs on puurid igas neist hüään
tilgub vett kord mädanevad talad
kuivab üdi aga mina jään
sosistama sinu sisse sõna
milles kõik mil pole tähendust
lähed mere kaldale et nutta
süles ainult miljon lahendust

*

tühjade aedade ärevad ööd
kauge ähvardav valgus
kõdunev tuultes sahiseb
see on väsinud algus

aja soolane veremaik
keeled põletab suust
aknad langevad vastu kive
viimased lehed puust

ikka tänav ja lama ja tea
kõik on surmavalt läbi
mitu sametist tütarlast
ujub mu südamest läbi

Laul Sinule Detsembris

Detsembris oled tabamatuks saanud
ja siiski selgemaks kui ükskord üleeile
Jäin väljarändajaks kes kauaks jäänud
on sinna talve mil su teisik tuli meile

Ei võigi teada kus su mälestusi magab
maamajas unises kas kustub kaminaid
või värske lume all mis varjab ühte suve
kes kuulas kumalase sooje suminaid

Sa olid päevatõus ja hommikune rohi
mil mööda nägu ujus suuri kastepiisku

Uut suve pelgan kuigi peljata ei tohi
mu sõrm peab järke aga süda tõmbub liisku

Üht musta tüdrukut tean vanal vaselõikel
kes valget vanamehemaski hoiab süles
Ja hetkeks suurtes silmades on kõik veel
Ja vana surimaski äratab ta üles

*

tulin ja puhas usk oli see
et jätta ma saan ja anda
liblikas läheb kukub külm
kõik kirmed ühendab jää
mäletan ööd mida valgustas hirm
ja kalliskividest randa
kallates andmist vaevade üle
väsib mu süda ja pää

punased kaljud kardavad
et pilved võivad neid märgata
meie ei näegi homset
öö on tume kui tušš
neli tundi veel kolm ja kaks
siis jälle tahame ärgata
liblikad lahkuvad silmadest
mällu taganeb uss

Lihne luuletus

kord öeldi õnn tuli õuele
ja õu sai õnne täis
õnn tuli siis ka kambrisse
ja kamber sai õnne täis

viimaks õnn tuli sahvrisse
lauta ja aita ka
rõivad veel mahtusid kohvrise
siis pidi minema

*

üks korralik pere ei taha
et minnakse salaja
siis lõunat ei saada teha
liha kooke ja kala ja

mu isa läks kodunt välja
kümme aastat tagasi
ja seniajani pole
ta saabunud tagasi

ta mõnikord ilmub mulle
ja me valu on väga suur
ta tahab midagi öelda
kuid näeb et ma olen suur

ta näeb et ma olen vana
ja ainult vaatab nii
et ta nägu näen jahtuvana
ega saa seda tagasi

mu isa mu armas isa
kes sa ikkagi valvad meid
palun too meie majja tasa
oma metsade sala-teid

ja mõnikord ilmu mulle
kui kurbus on liiga suur
ja taha midagi öelda
ära näe nagu oleksin suur

Nii kuulsin siia hauda

Ma tundsin madrust kelle nimi oli Laev
ja ühte tiserit ta nimi oli Laud
ning kaevumeistrit kelle nimi Kaev
ja hauakaevajat kel nimeks August Taud

Ma tundsin palju naisi lapsi mehi
neis olid rõõmud mured lõtvused ja pinged
ja kui sa nutad nähes nende kehi
siis sulle naeratavad nende noored hinged

Ei ole mõtet mõelda Augustist kes kaevas
ja milleks meenutused mööbelmeister Lauast
mu nimi Jumal on ma elan igas taevas
ja kõik te lendate mu poole oma lauast

Tagala

Ma hammustasin miskipärast huulde,
ja meelde tuli vana muinasjutt,
kus tuhka maeti pühitsetud tuulde,
et maa pääl poleks ühtki õnnetut.

Kell oli viis ja valgus muutumatu,
kõik seisis paigal. Lombid läikisid.
Kui kell sai kuus, siis tundus mulle äkki,
et terve elu sõbrad vaikisid.

Ja mina samuti ja nõnda läbi elu,
mis kiirelt kohutavaks kippus meie käes.
Kell tagus seitset. Kohvik tehti lahti.
Kõik, kõik mu sõbrad olid sõjaväes.

*

apteek tehakse lahti
apteekril vajutatakse silmad kinni
viimast korda tema terviseks
rohi võetakse ära
kolm peotäit mulda

*

Nad veavad ennast üle näo
Lõpuks kiiguvad piisad
Niidid on alguses lõpus
Loomake, loomake
Laman, pää kasvab samblaga
sõrmed ajavad juuri
Loomake, loomake säärasel ajal
õnnest ei räägita
Ämblik vilistab

*

kasvas läbi halja tuha hing kui jõulupuu
mäe pääl valge maja oli oli lasipuu

libisesin üle läve kohe laskus võre
pääst käis läbi mitu suve aga pää on hõre

silme alla sööbis ringe suu sai vahuseks
suures saalis ööbis vange et nad rahuneks

kasvas läbi halja tuha hing kui jõulupuu
oli maja kõik ja puha oli lasipuu

sidusin su kinni sinna närid pikka palki
veerandtunniks lasksid minna südant noort
ja kalki

*

tule ütle lahti sellest
toorest tagamaast
sõnad jäävad surelikeks
ja sa tõused maast

lähme siis on tähepüha
siis on jälle tuum
igas hinges igas veres
saad sa olla kuum

on need tõesti pisarad
kas taevas toidab neid
nad on tähed hoopiski
ja neid on triljoneid

Latern

Lillemüüjatel hakkas külm
enam ei õitse nemad
ma ei tea kuhu sooja nad
lähevad kuni on kevad

Lillemüüjatel hakkas külm
lilled kukkusid käest
sees ja väljas detsember on
seda tean omast käest

Linnud lendasid lõunasse
nii seisab raamatus
minu jätsid nad valvama
arusaamatus

Linnas mis polegi linn
riigis mis riik ei ole
hommikul nõksub nupp
minus kustutad tule

*

mu süda valutab mu poiss
on huligaan küllap vist

eile tuli ta koju

vaatas peeglist
vahetas kuube

siis vaatas peeglist
vahetas kuube

siis vaatas peeglist
vahetas ilmet

sellega läks

ja mina vana isa
jäin koju teda armastama

*

mu lemmikaastaag on öö mu lemmiklill on lill
ma istun kinos üleöö säääl linastub Bourville

ma juba elan homses öös see ongi tänapäev
ma olen elus unes töös üks purjus lipulaev

kes valetas et igal uktsel ees on haak ja riiv
kes valetas ei teada saa kõik mattis ajuliiv

liiv mattis pidas jutluse ja puhkab väsimust
poollämbund liivalõvi pääs on kümme küsimust

Chirico

me seisime sammaste vahel
ja ühtegi pilve ei olnud
ja ühtegi sammast ei olnud

viis miili kõik meie vahel
ja ühte päeva ei olnud
ja kahte miili ei olnud

Loetelu

süda kadus ära
suvi kadus ära
mina ei märganud
alguses

mölder kadus ära
tiivad võeti ära
keldri hämaras
valguses

vanaisa vaatas
vanaema vaatas
õnn tuli silmade
sulgudes

isa viidi ära
ema viidi ära
kodu läks ise
ulgudes

*

mu maanteid sillutas kirk ja sillatas tulekurõõm
su vaateid pillutas turg ja üllatas unetu ruum
sel turul läks kõik nii segi et vaadata oli valus
su urul üks käik üks pääs on kus oodata ilu palus

MA OOTASIN SINU ILU MA OOTASIN
PIMEDAS KÄIGUS

mida on loota mul veel kuigi mu veri on kuum
kõikide mängude võti seisneb ainsamas käigus
käikude säädus on karm jahtub mu mänguderuum

Vale-Ireene

lapsepõlves liikus kõik
uus päev ja uus maailm
Ireene lossis liikumatult
püsis puudripilv

Ireene lossis näitas kümmet
viimane kui kell
kesköö näitamise võimu
polnud kelladel

lapsepõlvekodus polnud
ainsat raamatut
keldris oli ja ei olnud
ühtki haavatut

peeglist vaatas end Ireene
peegeldus jäi hiljaks
enne jõudsid moonid saada
imelikuks viljaks

lossimüüri mööda ronis
hommik maasikale
kõrges tornis koltund kirju
sirvis vaikne vale

*

lume pääle langeb
lilla valgusjuga
keegi kirjutab:
...toogu Sulle see

surnud kuusele
risti tegi nuga
...aasta palju õnne
ja Su lastele

keegi enda ees
väikest saani ajab
peeglikese ees
keegi valib tääne

kohevasse lumme
piparkooke sajab
tulpadelt ma loen
hirmubülletääne

1899

Tütarlaps kloaagis

sõrmusteta sõrmedega kinni hoidis võrest
tüdruk kellest palju keegi me ei tea
veri TEMAST eemal TEMA väljas verest
tänavate suurveest vettis TEMA pea

kümme korporanti marssis TEMAST üle
TEMA verist häält ei kuulnud ükski kõrv
POISID läksid ära kõik on kord nii sile
kõrgeilt katuseilt vaid tilgub sulatõrv

Laul sügavast düünist

veel on männilatvades
väikeste poiste pesad
öödes päevades lõtvades
tuulevarjus on isad

emad lendavad salaja
mändide kohale
ema on pisaravalaja
noorele kehale

poeg näeb kauguses laevu
laev ikka pähklikoor
männina maasse kaevu
seni kui oled noor

talviti põimiti püünist
võrku jäid sinagi
laulu sügavast düünist
kuulete kunagi

männina kooldu kiiva
siis sa jääd elama
tuules tuiskavat liiva
kella pean valama

emadeparv sai hukka
mis sai pojast ja isast
raiuti metsatukka
ja nad kukkusid pesast

ärge uskuge hulle
nende rabeledas vihas
taevas tiirutab kulle
kisendav vaikus kehas

*

kuivanud isamaa mahlased marjad
pingete lõtvumispoos
naerdes paremaid päevi varjad
vasakus käes on loos

niidetud mere viimane mure
kuivanud pargased
meie südameis särad ei sure
kaheksamargased

ema ehtisin kui ta suri
uude kirjusse kleiti
pikki aastaid närtsinud puri
ema südamest leiti

Pesunaise tütar

esiteks

ma seisin kõrbeliivas

ega kuulnud õndsaid tiivalööke

hetkeks tundus et su käsi juukseid riivas

tahtsin tagasi neid vanu pesukööke

politseinik huilgas ja ta raudse vale

võllavarnas ripuvad mu plaanid

kõik kes jõudsid söötsid paremale

kus mu pulmad pasunad ja saanid

teiseks

pööras end sumisev õhtu

kuhu sipelgad viisid mu aju

keset kastest kooldunud rohtu

nägin põlenud nukumaju

ja kolmandaks

hiilis üks kääbus

ta kuub oli liblikaid täis

ta silmades päikesi hääbus

ta käsi hästi käis

Sõda

kasvasime nagu tõrud
sugupuu on tumm
nüüd ei ole enam muud kui
kivemehe samm

meie kukume ja siis on
sajaks aastaks lõpp
murdund tüve toetab piison
õitseb kassikäpp

nii on püsimisel mõte
kui saab olla koos
üle sugulaste käte
kleepub sõstramoos

polegi see valu mingi
kui saab olla koos
sõdurite sõprusringi
puhkeb valge roos

Koolimaja mägedes

vööruses on tiibadega raamat
ja üks riie visatud tast üle
riidele on tehtud jahiloomad
ja üks sirge mees ja piibud

nägid kevadet sa enne tikkimist
nägid sõpra ja ta õpinguid
kas see koolimaja oli mägedes
kõik see käsitöö ja aiapink ei tea

sinna vöörusesse palun ära mine
ära puuduta ka mina hiilin mööda
sarved sinisesse taevasse on löödud
ja kui rebeneb siis musta langeb läbi

Ununenud linn

need on sajandi vägevad märgid
malmist laternapostid ja majad
mille aknaist ei vaadata enam
mille kodades hääbunud kajad

iga põranda all mingi urgas
suure keldri all suurem veel mõni
nii on põrandad nii on fassaadid
oma saladust varjanud seni

seitsmekordne on näha see maja
mille aknad on plekiga kaetud
aga sees on tal neliteist korrust
paljad seinad ja ruumid mis laetud

raskelt lukus ja roostes ja riivis
vabrik kaubahoovid ja aidad
tume jõgi ja ääretu kurbus
mida mööda sa lähed ja sõidad

*

helgiheitja otsib taevast ingleid
kas siis tõesti kedagi ei leia
traatides on külmunud triangleid
nende saatel talvel tuleb käia

kevad jällegi meis küünlad süütab
voolab kõik ja ära voolab algus
tuttav tee meid õitsemissse rüütab
läbi teelistegi jälle paistab valgus

aga vihkamisetompudeks said linnad
kuni kadusid kui välgukerad
maa on endine ja mäed ta rinnad
tulge mulda tulge viljaterad

meie jälgi helgiheitja otsib
iialgi ta mullast meid ei leia
idu tunneb ära mida otsib
igavesse kevadesse käia

Lahkumised

I

kas kummardun ja üles tõstan mündi
mis pudenes kui narmendas mu põu
siit selja taha vaatamata mindi
jäi kaugele su kõmav kiviõu

kas külvati või palvetati ainult
ei kasvand lilli siin ei ööbikuid
ja mõõdeti ses joontelabürindis
nii ringe nurki kui ka rööbikuid

ma võtan oma elust mõned aastad
ja sinu jalutsisse laotan nad
ei vaata tagasi ja mida päästad
kõik teavad pärast mis nad kaotavad

II

veereb põrandale kollaseid tablette
meie ärevus neid pulbriks trampides
lõpuks väsib ja ma kukun sinu ette
oma armastuse lõpukrampides

sina tunned minu igivanu stampe
minu vaikimist ja käteplaginaid
nüüd on lahkumine järjest kustub lampe
ja me südamete raagus raginaid

III

mis siis et mineviku kahlasime läbi
on kardinaisse tikitud me elud
nii müüri matuste kui enda pärast häbi
oh andestage äraläinud elud

on hingemattev katedraalivaikus
ja olemise paarisarvne põud
käib suveõhtul rannas kahepaiksus
ei tea ei tea kus lõpeb kala jõud

IV

aasta raudne linna juba tuhmus
keegi tõukas meid ja meie varje
ringmäng lõppes mängujuhi juhmus
rebis hullusärgiks mustast siidist purje

mõni mälestus jäi mullaks mulla alla
suri noori kes said lasteks tagasi
valget künnivarest porri ära talla
ükskord palutakse kevad tagasi

lahkumine vertikaalis voolab
külmad vered niisutavad nurmi
kes me näod kord silmavette soolab
enne neid ja pärast kõiki surmi

Külaskäik

kumab kergeid laternaid
ja siia linnajakku
ei suuda mõelda ärevust
ei poolt- ei vastuhakku

tulin siia iseendast
keegi mind ei toonud
aiad varjavad neid maju
kus ma olen joonud

väätidesse kasvand võlvid
ära läheks nad
imelik et majanumbrid
kõik on kaheksad

poeg on koolist kodus juba
tal on garden-party
kaua seisan ja ei leia
oma nimekaarti

*

Lucrecia on selle naise nimi
kes jälitab mu nooruslikke käike
ta minu südamesse istutati siis
kui olin alles ütlemata väike

ta sulab alati kui minu süda sulab
ta külmub alati kui südames on jää
ta guvernant dresseerija on ema
kõik ähvardavad nii see küll ei jää

Lucreciat ei häiri nende julmus
ta naerab kõigile et nutta minu sees
ma kardan et me võime kaheks saada
sest üks me oleme nii naine kui ka mees

*

*do you know my nervous calculation
dreams when I am waiting for the train
yes I stay at underground of station
where's the Queen of mine and golden rain*

George Marrow

lumi sädeles ja sina samamoodi
öösse sõitsime kes teab küll mida saama
kuskil oodati ent kus ei märgand tunda
suuri sündmusi jäi maha postijaama

jäi üks naine keda tapnud olid talved
suure linna suured rõsked külmapühad
veidrad vaatamängud jäigad järelvalved
nüüd on ahju aetud vana pargi mühad

aasta viimsel ööl veel tema õnnetina
minu kuju võttis valges pesukaasis
uues postijaamas ärevus jäi jalgu
mingid käed mind hoidsid ära jäätund pausis

Vedurijuhist vanaisale

üks lokomotiiv on võsas
ja keegi teda ei toida
ta on nii üksi säääl võsas
kas tuleb meil teda hoida?

kes siia on tema ajand
ja minema lidunud
on vihast värisev sajand
ta puu külge sidunud?

üks lokomotiiv on võsas
ja ükski teda ei toida
ta on nii üksi säääl võsas
ja teda meil tuleb hoida!

Kas kassiiril on õigus?

Loomi õpetas välja
tsirkuses "Babylon"
Sirje Brutale. Sisse
toonud see mõndagi on.

Rahvas kutsus "pabloonja"
telki, kus S. Brutale
töötas. Siis tuli agoonja –
loomadest hakkas hale.

Sirje see looma-asja
tundis kui sõrme viit sa!
Talle ei läinud ma kosja,
sest ta viibutas piitsa.

Oleksid võinud minna –
osa saand oleks suhkrust,
arvas kassiir ja ütles:
kukru nukrus on nuhkrust.

Anne ja Priidu lahkumine ehk Hinge Ulg

Leonhard Lapinile

Priit (kärsitult):

Tule minu sängi, tule, mängime.

Sulle minu poolt armastusevanne!

Kas siis tõesti koos ei lähe sängi me,

(paus)

mida näen su näost, armastatud Anne?

Entr'acte

Anne (märksa rahulikumalt):

Viimaks minu pihus tardub üksiolek

kaheks mustaks roosiks, mis ma leidsin siit,

sinu valgest aiast. Aga siia tulek

oli mulle raske. (Paus) Valus oli, Priit!

(Kiiresti sulgub eesriie. On kuulda üha kaugenevate sammude lummuslikku kaja.)

Laupäev naisega

ta variseb su voodisse kui säga
see naine õrnasuuline ja vaba
sa oled temaga nii tilluke ja vaga
ta pärast sinule koob õige mitu laba

kinnast milles külma sa ei pelga
peseb sinu sammaldunud jalgu
kүүrib sinu kohmetunud selga
silmalesse verekegi valgub

põrandalt sa otsid kurja nakkust
saunas käib ju palju ükskõik keda
tulevad nad igalt poolt ja teab kust
neid ei ole aega imetleda

ja mul endalgi on mõnevõrra valus
kui ma kooldun traadist harja all
mingi kett siin kõliseb mu jalus
see on nähtavasti ahel põrandal

*

*Vom Himmel kam gefahren
Ein Greis von siebzig Jahren.
Er sass in einer Blutwurst drin!
Es war der Graf von Zeppelin!*

siin aias on haljad küpressid
ja muru kui gobelään
me pükstel on säravad tressid
kui tulin siis juba ka jään

kaks lõvi valvab portaali
ruletil nad panust ei tee
ma viipan nad salaja saali
ja nendele meeldib see

siis äkki õhku jääb nuga
ja hiline serpentiin
näe peatub šampanjajuga
lae purustab zeppelin

üks lendur on surma saanud
ja maja on varemeis
mis lõvidest järgi on jäänud
kes elapid varem meis

Seened

Eestis kasvab ligikaudu 1700 liiki palja silmaga hästi nähtavaid seeni. Nendest on söödavaid liike umbes 300, millest 100 liiki väärivad eriti kasutamist laialdase leviku ja heade maitseomaduste tõttu.

/Seened, koostanud K. Kalamees./ Tln. 1966

Nüüd me metsades laulavad seened,
kätte jõudnud on tasumistund.
Marinaadide libedad leemed
lauanõudele sülgavad und.

Pilvik riisikas sõbra näeb ära,
põdramokk pole tõllakil, ei!
Seene-Mikk kuuleb kaugele ära
kukeseenegi kollase hei!

Seeneniidistik ärevalt tõmbleb,
kärbseseenelt võib tulla signaal,
igaüks ennast tugevaks õmbleb,
kindlalt kübarad jalgade naal.

Uss informatsiooni võib tuua,
kanal kakast kui umbe ei läe –
seene alla võib viinagi juua,
sõnab joodik ja sirutab käe.

Pinginaabrid

juhtus nii
et Anne-Lii
ei mahtund
koolipinki
sest kandis kooli-
kleidi all
va naabri-Tõnni
kinki
mingi tüse
tunne tärkas
samuti ka Tõnnis
kuigi mitte otseselt
vaid hoopis kaudselt õnnis
Tõnn siis ühes
keemia tunnis
vaatas et ei klapi
pingi tegi
suuremaks
tõmbas küljest
klapi

Hoiatus

sulg pandi niisiis varblasele sappa
nii saadi jagu temast niisiis saadi
me ähvardame üksteist mitte tappa
ja turuputkas joome šokolaadi

ja mulle meenub valge mõisamaja
kus oli neljaklassiline kool
me kaheistmeline auto üle aja
jääb kestma siin ja merest teisel pool

ei suvitata ainult naljapärast
kui kuumusel on tinajalad all
õhk supelmaja aknaklaasi särast
on jälle värelev. Maurice Revalle!

Teade Christian Morgensternile

Ordakinarss eta Sipeldurii,
hökerba tikali sei.
Apetiparts letwa hõk andurii,
jokerdimente yhhei!

Lapuaviil andeluu Develoss,
anket i kanket apree.
Lummapolii unnaruu tibavoss,
boket ach Finze jachtee:
klurp's!!!

*

enam iialgi kunagi iialgi
ei kõneta mind Luise Hüdra
olen liiga nõrk selleks ja teiseks
Luise on natuke maailmakuulus
veel enam
meie vabariigi piires
teretatakse teda jalgupidi
ta suudab joota loomi
kui tunneb et tahab

apelsinivirn ta köögikapis

treid
junionistlikku lapsukest
kaeti kehva nahkmantliga
kui ta lamas siinsamas
Toivo
oleksin ma viimane
kes närbub kitsas lõhes
kusagil forelli silledus

kusagil forell
tänavä sinine kuppel

”Mis asja mere kalda pääl?”

Onu Ruudi töökoht
on Tallinna Vee Värk,
ja aina imesta kus
on temal suuvärk.
Iga asja kohta ta
ütleb niivõrd õieti,
et kuulab noor ja vana
suu lahti, kaelgi õieli.

Maias on Ruudi-onu,
taskus tal kommi ja küpsist,
anekdootnalja palju,
võtab just nagu varnast.
Kodus skulptuure teeb,
patineeritud kipsist,
Tallinnas mina ei tea
ühtegi temasarnast.

Naine temal müüjannaks
Välgu elektripoes,
müüb Vana Toomaga lampe,
sest et vana on moes.
Poja töökoht on Mehha-
niseeritud Autokolonn,
nüüd öeldud peaaegu kõik,
mis üksmeelne pere see on.

Neil üldse ei teki riidu,
sest kokku nad iial ei saa;
ema on päeviti tööl
ja isa öösel kanaalis,
Toomas-poeg autoga sõidus,
ratta all voolab maa,
kui aga vaba päev,
laulab ta Õlle Saalis.

Suur aitäh

Oh sa mu meie kui pikk
oli see meie reis
kui naisega mööda maad
käisime nädalat teist
ühel päeval siis väsis
me päkk ja meie reis
ja piima otsima läksin
teeäärsest meiereist

kui piima küsisin aralt
vastas see meier – ei
ja mõttes kirusin ennast
et küsisin liiga aralt
kui aga ütlesin puhas ja suur
on teie meierei
meieri süda sulas kui või
ja kaane ta kangutas karralt

siis seinalt haaras ta pika
varrega piimakulbi
ja mõõtis sellega piima
mu nahksesse kaabusse
ma tänasin siis ja andsin
tänuks temale tulbi
ja tuju oli nii rõõmus
et niimoodi laabus see

naine ka oli rahul
kui kraavipervel jõi piima
ja mitte ainult et rahul
vaid minule pisut uhke

kui sina meier loed
seda lugu tea et nii ma
tuletan meelde sind
kes sa olid mu vastu lahke

George Marrow 1011. uni

Hullumajas tuleks võtta kured järelvalvele!
Psühhiaatrid, targad mehed, võtke linnud arvele!
Ise pole külma tundnud, teavad mõelda talvele;
kaskige, et sanitarid järgi lendaks parvele.

Uurimiseks linnukesed toodagu, ja loomad,
hiirtele ja rottidele üles seadke lõksud.
Süstitage insuliini, et neil tekiks koomad,
et nad räägiks protseduuril välja oma nõksud.

Kust nad teavad maale minna, kui veel laev ei leki,
aga hakkab ja peab leidma varjulise doki?
Rebased, need kanavargad, saagu kanaravi,
särjepojavastast ravi saagu aga havi.
Jälgitage, kas ei ole jänkul skisofreenjat,
mesilastel melanhooljat, eeslil epideemjat
mõnda muud. Ka uuritage vöötidega seepä,
kas ta pole kahestunud või ehk on tal leepä;

elevantidel kas pole maanja krandidoosid
hirmutunnet hirv ehk põeb või paranoiat põder,
orav kas ei kardab värve rohelist ja roosat,
hüpohondrias kas kängub känguruu, see nõder.

Loomaaias puhub tuul ja sajab padusadu,
tuleb tormiatraktsjoon – lendav linnumaja.
Mr. Marrow' öises ajus ütles väänlev madu:
sina roomad, rooman mina. Olen halastaja.

*

Pöiklen ja otsin väravat
Hauad ei juhata teed
Marmorkujud ei tereta
Nagu ei elaksi need

Hauakivi komistuskivi
Olnud on palju kordi
Püüan loobuda vanast teest
Võtangi suuna NORDI

Lähen ja vaevalt suudan kaua
Püsida uuel teel
Epitaafid Jalad on verised
Pudelikillud teel

Ristidel sammal Ja all kiri
Sammal ei ole süüdi
Kiviristi samblata külje
Järgi ma lähen SÜDI

Valge kabel pöördub ära
Teab ma ei satu sinna
Olen lähen tundmata muud
Kui et mul tuleb minna

Juba aiman et põigelda
Tuleb mul igavesti
Kivikompass kapteni kääpal
Säält saan suuna WESTI

Kaugelt kostab vedurivile
Tähendab elu on sääl
Tormata aga vastassuunas
Käsib mu sees üks hääl

Lohutan ennast pääsen siit
Siis kui pöördun OSTI
Torman ja kukun kuni näen
Kahte väravaposti

Juba ma juubeldan väsimus
Jalad mul surub risti
Jooksen tuikudes ise näen
Väraval heledat RISTI

*

terveks suureks suveks valgeks jäingi
ma ei päevitanud ei oh ei
ja nüüd teiste naiste hulgas käingi
luigena kel nimeks Lorelei

ainult minu jaoks see suvi oli puhas
olin õnnelik küll mitte lodevil
alles nüüd tean et ükskõik kus kohas
oli talle see üks vilets vodevill

tema vari terve suure suve läbi
minu ihu ees mind hoidis põlemast
rannad tühjad on ja tühjuses on häbi
läbi tühjuse käib tuul meist mõlemast

Politseiballaad

matusetarvete ärist
valge kirstu ta tellis
polnud raske see kirst
sõber tassida aitas

30 seeklit maksis
polegi väga kallis
teile räägin ma nüüd
kuidas see teda aitas

kojast kui kostus samme
ruttu kirstu ta puges
musta lina all lamas
käsi koldiga taskus
ema esikus aega
kümneni parajaks luges
politseimeister siis
meestega sisse astus

küsis emalt kas poeg
elab ja kui siis kus
ema vastas ei ela
aga kodus on veel
juhi juhtis ta tuppa
lendsalgal esikus
palus oodata kuna
kõik polnud selge veel

kui oma saaki kirstus
politseimeister nägi
tärkas ta mundri all
tükike inimest
mütsi kahmas ta pääst
kaastunde kratzfussi tegi
ütles kahtleva fraasi
taevassesaamisest

salgake lendas ära
päälik mõmises naerda
kandis šefile ette
suri kodusel teel
ülejärgmisel päeval
viidigi surnuaeda
see kes ei pidanud
vastu suremisõppustel

Peapõrutus

see oli nii mu koolivennad läksid
ja läksid samuti kõik kenad kooliõed

üht üsna pikka treppi mööda üles
kus puhkes palavus ja kestendasid käed

kui mindi üles nägin sadu sukatrippe
pea alaspidi kui seal rippusin
ei mitte trepi peal vaid allpool treppe
ja teiste minnes kaasa rappusin

nad tulid altpoolt panid pisut imeks
ja mõned mõistvalt arvasid et näib
kas tagantjärgi keegi suudab mõista
mil moel mu jalad treppi kinni jäid

mind polnud aga ikka mahtusime
kõik pidusaali kus siis Amor-Post
tõi tädide käest väikseid tähekesi
kus seisis õige mitu õpetust

kõik lapsed esinesid vahel sekka tädi
kel oli poeg üks Eevalt Paganiiini
too koukis taskust martsipaanipudi
et sekka mätsida ka kollast plastiliini

siis tekkis saali silmapilkne vaikus
kui lonkav näärivana meelitati sisse
ja tehti laulu anti tsellofaanist pakke
kust näha võis mis pandud paki sisse

siis tädid esinesid kõige rohkem tädi
kel oli poeg see Paganiini Eevalt
kui viiul läbi oli sisse lükkas onu
üht preemja-apfelsiini suuremat kui See-Wald

ka alla tuldi sama treppi mööda
pea alaspidi kus ma rippusin
ma olin lugenud et rippujaid ei lööda

kuid pudenema siiski kippusin
üks vintis füüsik katlamajas passis
kui manomeeter näitas plahvatust
ent katlakütja süsi juurde tassis
et mitte unustada muistset kohustust

kui pidu läbi oli kustutati tuled
kõht veidi valutas ja väljas sadas lund

ja ma ei valeta sest vastikud on valed
kõik oli natukene hästi õnnestund

Ema ootel

tramm polnud punane ja sininegi polnud
ta oli lillakas ja vahel hall
ja rahvas istus vaikselt vastamisi
reas olid kuklad härmas akna all
ja tsehh jäi vastamisi teise tsehhi näoga
ei olnud sosinat ei kisa ega vilet
ma seisin platvormil kaks astet allpool seda
plekkmantel seljas selle taskus pilet
ja oli väljak mille nimi pole meeles
kus pidin trammist maha astuma
ja enne veel kui ukse tegin lahti
sääli toetasin end tema vastu ma
ja keegi oksendas ja päris kogemata
ma tean et kogemata mitte meelega
ja mulle pähe ja mu riietelegi
ma tundsin kõige viie meelega
ja joostes koju silmad ninad kinni
ma trepikoja mustaks tegin vist
ja ema kella pääle tuli õige ruttu
ta küllap ootas mõnda külalist
ja mina tulin tulin ainult mina
et a i n u l t mina – nii ma tajusin
ma nägin midagi mis suurem veel kui viha
ja vannituppa kui ma vajusin
ja uksenupu keerasin BESETZTiks
siis algas kloppimine teisel pool
ma kartsin avada kuid enam polnud vaja
uks paiskus lahti uksepiidast pool
jäi kahhelkividele ja mind pandi vanni

ja riided visati emailit ämbrisse
ma olin paljas olin märg ja väike
ja kuulsin teesklus jäi ta tämbrisse
ja erakordselt ahastavat juttu
ta veeretab et ta on väsinud
et iial mehe ega venna okset
ta õnnetu ei ole kasinud
ja nüüd siis mina lasksin võõral pätil
end teha täis ja piina temale
siis nägin GUTEN MORGEN käterätil
kui seda anda tahtsin emale

*

on õhtu jaanuar kõik teed on umbes
on külm on võõraid toone sinu jumes
paks mets ja meie lähme umbes
kuid siis näe säääl üks televiisor lumes
ekraan on hele mererand ja palmid
paar suvilat ja mõned limusiinid
siis vahetuvad pildid nende all ka salmid
ja mul ükskõik njuujorgid varnad viinid

sa kangestud ja vaatad üksisilmi
ma kisun kätest sind ja rebin jalust
sa seisad keset lund ja vaatad filmi
ei hooli käed ei jalad külmavalust
sa jääd kesk lund ja mina põgenen
ma põgenen ja sina jääd kesk lund
tuisk katab sind ja virvendavat pilti
te näete kevadeni ühte und

Kohtumaja ballaad

üks jube kogemus siis rändas keset linna
öö oli tuuline öö oli liiga sünk
ta liikus käikudes vitriinis roomas truubis
ja kus ka peatus ta säääl mustas õudne lünk

kuus päeva järgemööda müüri puuris õõsi
et leida kivi mida ammu tundis ta
mul käskis enda pääle mõtelda ka õõsi
et nii saaks minusse kõik hirmud tungida

ta oli surematuid varandusi näinud
ja linna surnutest sai talle perekond
kuid teadvus kustus siis ja minuni ei läinud
ta õudse veendumuse mürkisülgav sond

ma teda viimaks nägin põgenevat hoovist
kui lõppes naisevenna lahutusprotsess
ja veel vaid värisesin ühest suurest soovist
et viimaks ometi ma teada saaksin

kes

*

SEL POISIL OLI RASKE VERETÕBI

ja Päevalille tänavas ta elas
sääl aknad paistsid hädavaevalt läbi
ja päevast päeva isa pille neelas

SEL POISIL OLI RASKE VERETÕBI

ja surmal oli hammas verine
poiss teadis süste saades päeva läbi
et elu surmast suurt ei erine

SIIS ÜHEL PÄEVAL OLI KOOLISAALIS

sääl turnimisepuudest ukse pool
kirst millest koolilapsi mööda saalis
kes haige puudus muidu terve kool

JA ÕPETAJA PULDIST RÄÄKIS JUTTU

ei rääkinud kus Bonn või Pakistan
ma ukse juures kuulsin keset nuttu
kui hüüti et ma käimist takistan

DIREKTOR TULI SIIS ÜKS PABER NÄPUS

ja ütles: Helmut teame sinu soov
(õhk järjest rohkem talumatuks läppus)

on olnud hästi lõpetada kool

JA TUNNISTUS SIIS KIRSTU TALLE PANDI

kus igas aines viied kevadeks
ma tundsin nähes seda viimast andi
et selg mul pikkamööda tõmbus higiseks

Eremiitide pidu

oli trepiastmed ümmarguseks käinud
peeneks libistanud oli käsipuud

see mu linnaäärne lapsepõlvesõber
kelle majja olin külla kutsunud

üles saali viidi mind ja minu prouat
ja säääl poolihääli tutvustasin meid

kümme valenime suutsin välja mõelda
kõik see kestis pikki õõnsaid minuteid
sõber käega viipas istutigi lauda
minu naine istus vasakule ise
minust paremale proua Polixena
keda mõnel korral tundsin müksamisi

valged ambulantsikapid olid seintes
säält tõi sõber meile kõigile pintsetid
neeruvaagnakeste juurde tõi skalpellid
ja veel pudelid mil poolkuu-etiketid

keegi neiu toetas akna juugendvõlvi
oli ehteis saal kui lõbustuste aed
mina üksi nägin neiu noori põlvi
kui ta seinalt haaras kuldsed kondisaed

kõik mensuuridest veel polnud kõrri vooland
sest mensuurid olid neljameetrised
taoti kraadiklaase puruks (Made in Poland)
elavhõbe puudus muudes sammastes

nabanööri otsas õhukindlaid kindaid
rippus segamini närbund põitega
õeldi võõrakeelseid tooste pandi pärgi
õitsva tiisikuse suurte õitega

seltskond kõnelusis pruukis vaid sententse
nagu: maailm see on väga suur ja lai
jooksid kraadiklaasid põrandale tühjaks
sures elavhõbe koolnukullaks sai
olles hirmul süües klõbistasin riistu
uhmris peeneks tegin sinkja suhkrupää
bunsenlambikese hubiseval tulel
mahlatiiglikeses sulas maarjajää

sõbra sugulaste kipsist krupikoopja
rääkis seinal oma mõrudaid maksiime

ja mu naine siis ja proua Polixena
mulle sosistasid äraviimisriime

Surmakuulutus

tol õhtul juhtus õudseid vaheseiku
kitarr läks katki ja üks linnupuur
mu sõbrad surusid mind vahekäiku
ja selgus oli hämmastavalt suur

üks härra platsilt voorimehe võttis
ja sõitis kalmistule kus mu isa haud
ta kaevas küüntega ja vihast nuttis
kui lõpuks käe all oli kirstulaud

mu isa luud ta keeras mantli sisse
ja voorimees viis pidumaja ette
ma mäletan ta vaarus uksest sisse
ja viskas kondid minu jalge ette

nad naelutasid siis mu vastu seinä
ja minu pihta täpsust visati
sa tundsid ehtsat ajaleheleina
kui igast kõrist surma kisati

*

veereva elu ragin
kõik ikka igavikku
puutrepil tuttav nagin
ma kohtan päkapikku
männimetsas homme
kell kolmveerand 12
ja meil on kena komme
suudelda teineteist
puude tüved on soojad
soe on päkapikk
kusagil on looja
miski on igavik

Veskiipoiss

ma roostetasin siis kui suvi jõudis
ja vikat kõlksus nüriks vastu kive
mees järvel tõmbas lõõtsa nagu jõudis
ja ma ei suuda öelda tema nime

kuid sinu nime mäletan ma vihmas
ja vikerkaares mäletan ja jääs
see viskleb igas rattas igas rihmas
su sõnu peksleb pragunenud pääs

mind juukseidpidi kaasa viib üks mürin
ja rihmad tõmbavad mu vanasse süsteemi
kes toob mu päitsisse kui veskisse ma suren
su pluusi alt kaks valget krüsanteemi

Kiri vendadele

tean et kustumine on mu suurim võit
parim osa minust see on päris selge
ja mu minek see ei taha ühtki õit
mida torgata te võiks revääri külge

mõned laulud laulge vennad teid on vähe
laulge päriselt ükskõik kui valesti

küll ma kaasa laulan sõnad jäid mul pähe
kui ma elasin te keskel alasti

on üks müür ja kus te ise teate
loksub kuues kivi alt ja pahemalt
selle alt te võtme võtma peate
kui mind pole saate maja vähemalt

küllap lauanõusid leiata te ise
ja ka riideid minu suurtest kappidest

siis kui püha tuleb sahtli alumise
peate avama säääl jätkub lippudest

võite minu tehtud pilte üle teha
ise teate ju missuguseid
et te maha raiuks seda ma ei taha
suuri puid neid majataguseid

mõned laulud laulge vennad teid on vähe
laulge päriselt ükskõik kui varesti
kas ma kaasa laulan kas nad jäid mul pähe
kui neid kirjutasin tookord alasti

SISUKORD

*nagu loomad ütlevad hääd aega	4
*tühjade aegade ärevad ööd	5
Laul Sinule Detsembris	6
*tulid ja puhad usk oli see	7
Lihtne luuletus	8
*üks korralik pere ei taha	9
Nii kuulsin siia hauda	10
Tagala	11
*apteek tehakse lahti	12
*Nad veavad ennast üle näo	13
*kasvas läbi halja tuha hing kui jõulupuu	14
*tule ütle lahti sellest	15
Latern	16
*mu süda valutab mu poiss	17
*mu lemmikaastaeg on öö mu lemmiklill on lill	18
Chirico	19
Loetelu	20
*mu maanteid sillutas kirk ja sillatas tulekurõõm	21
Vale-Ireene	22
*lume pääle langeb	23
Tütarlaps kloaagis	24
Laul sügavast düünist	25
*kuivanud isamaa mahlased marjad	27
Pesunaise tütar	28
Sõda	29
Koolimaja mägedes	30
Ununenud linn	31
*helgiheitja otsib taevast ingleid	32
Lahkumised I, II, III, IV	33
Külaskäik	35

*Lucrecia on selle naise nimi	36
*lumi sädeles ja sina samamoodi	37
Vedurijuhist vanaisale	38
Kas kassiiril oli õigus?	39
Anne ja Priidu lahkumine ehk Hinge Ulg	40
Laupäev naisega	41
*siin aias on haljad küpressid	42
Seened	43
Pinginaabrid	44
Hoiatus	45
Teade Christian Morgensternile	46
*enam iialgi kunagi iialgi	47
”Mis asja mere kalda pääl?”	48
Suur aitäh	50
Gerge Marrow 1011. uni	52
*Pöklen ja otsin väravat	53
*terveks suureks suveks valgeks jäingi	55
Politseiballaad	56
Peapõrutus	58
Ema ootel	60
*on õhtu jaanuar kõik teed on umbes	62
Kohtumaja ballaad	63
*SEL POISIL OLI RASKE VERETÕBI	64
Eremiitide pidu	65
Surmakuulutus	67
*veereva elu ragin	68
Veskipoiss	69
Kiri vendadele	70

22 kop.